

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Focea apare în fie care
Sâmbătă.

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oră 12 fl., a treia
oră 10 fl.

Tot ce privește foia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaș.

Unirea

Foie bisericească-politică.

Anul XIII.

Blaș 4 Iuliu 1903.

Numărul 26.

Cătră P. T. Cetitori.

La jumătatea anului fiind, rugăm cu tot respectul pe P. T. Domni abonenți, cari nu și-au achitat încă abonamentele, să și-le achite cu posibilă urgență.

Tot asemenea rugăm pe P. T. Domni, cărora li-se sfârșese abonamentul, să le renoiască.

Administrațiunea.

AFAGERI INTERNE.

În sfârșit criza se pare delăturată. Banului Héderváry i-a succedat, să compună lista noului cabinet, să se prezinte cu el înaintea dietei și să câștige promisiunea lui Kossuth, că partida independentistă va înceta cu obstrucțiunea.

Dintre foștii membri ai vechiului parlament s'au retras: Széll, Fejérváry, contele Széchenyi și Cseh, și au intrat: premierul Khuen-Héderváry ca ministru president, de interne și a latere, apoi Kolossváry la honveđi și Tomašići, ministru croat. Cealalți au rămas cu toți la resorturile avute.

Prima impresie ce o lasă lista guvernului, e întrebarea, că ore de ce s'a retras Széll și de ce Kossuth a promis, că partidul său va înceta cu obstrucțiunea?

Și întrebarea acésta se impune cu atât mai virtos, cu cât, membrii guvernului sint aprópe tot aceia, programul desfășurat de Khuen, e al partidei liberale, și concesiunile făcute kossuthiștilor, sint fără importanță, proiectele militare, de o cam dată se vor retrage de la ordinea zilei, spre a fi aduse la tómnă. Și e cunoscută dóră enunțiațiunea ministrului făcută în clubul liberal, că el își însușește tóte declarațiunile, ce le-a făcut guvernul trecut privitor la armată.

Resultă deci, că se pare tot mai adevărată credința, că Széll s'a retras, ca se ducă cu sine și pe Fejérváry,

care, deși înaintea Corónei e persoană gratisimă, a devenit înaintea opoziții foarte nesuferit.

Fejérváry s'a retras și va ocupa de sigur în scurt, un post însemnat în armată, iar contele Tisza, care și-a încercat norocul cu alcătuirea unui cabinet, a aflat pretutindeni ușile încuiate și și-a încheiat cariera politică, în un chip foarte trist.

Și dacă Héderváry a fost mai norocos, de cât Tisza, e pentru faptul, că intrarea lui e numai transitorie, ca să se curețe puțin aerul și să se liniștescă spiritele esacerbate ale opoziții.

Pe când dară în partidul liberal e liniște iară și pace, criza izbucnesce în opoziție.

Când noul guvern s'a prezentat în dietă și Héderváry și-a desvélit programul său de lucru, și a spus, că ținta sa principală a fost, să restabilească funcțiunea regulată a parlamentului, care să nămolise prin proiectele militare, pe cari de o cam dată le retrage, — opoziția s'a turburat rău și a făcut scandal. În partida kossuthistă vorba de o cam dată, a fost rău primită și s'au și auzit vorbe de imputare la adresa lui Héderváry, că a înșelat și tras pe sfóră pe opoziționali.

Acasă, în partid, furtuna ridicată contra șefului a fost și mai mare. Enunțiația, făcută în dietă de Kossuth, că partida n'a capitulat, ci a încheiat numai armistițiū, a fost primită cu receală și neîncredere, și fracțiunea ultraistă a partidului a făcut lui Kossuth ceasuri rele, cât a fost silit să se retragă din presidenția partidului. Mai mulți opoziționali au amenințat, la rindul lor, că se vor retrage chiar din partid.

În chipul acesta auspiciile, sub cari a luat contele Héderváry frânele guvernului, nu sint din cele mai favorabile, cu atât mai mult, că acum și bar. Bánffy încă amenință, că iese din rezervă și va forma un nou partid de guvernare, de o cam dată în opoziție.

Ceea ce trebuie să supere și deie de gândit și actualului guvern, e că de o dată cu prezentarea lui în parlament, din cealaltă parte a monarhiei se anunță izbucnirea altei crize: Ministrul president Körber și toți membrii cabinetului său și-au prezentat Maiestății Sale dimisia. În chipul acesta situația a devenit din nou gravă, și Monarhul a și abzis de planul, de a mui merge la Ischl, și s'a întors iar la Viena.

Motivul abzicerii se aduce în legătură cu retragerea proiectelor militare. Se scie adevărat, că în Austria, proiectele de înmulțirea contingentului armatei au trecut prin camere și-au fost votate, iar în Ungaria se retrag de la ordinea zilei. Din acest motiv guvernul își vede poziția foarte periclitată, având teamă basată, că, urmând pilda kossuthistă de obstrucție, partidele opoziționale din Austria și în special Cehii, se vor folosi de situația critică a statului, și vor cere să stórcă concesiuni.

Mai e acum și cestia cuotei, pe care, fără de a fi trecut prin desbaterea dietei, prin hotărîre preinaltă o fieclară de statorită deja pentru anul curent.

Crizele acestea, acum de o parte, acum de cealaltă, turburări și neînțelegeri continue, trebuie să umple de îngrijire pe ori ce cetățan, pentru că ele însemnă o turburare cronică, o bólă acută, de care se vede, e atăcat întreg organismul statului, și care pentru monarhia noastră, în actualele împrejurări destul de serioase, numai liniștitoare nu pot să fie. Actualul ministru president, a declarat, de altcum, că-și va ține de supremă datorie a lucra pentru fortificarea statului magiar, așa pe cum reiese în mod firesc din caracterul magiar al statului; — viitorul va dovedi, cum își va implini acésta promisiune, primită cu simpatie de partizanii săi.

Onoratul **PARACLIS** al Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria și **CANÓNELE** cătră Domnul nostru Isus Christos și Îngerul păzitoriu. Prețul **20 fl.** + **10 fl.** porto.

Correspondințe.

SINODELE PROTOPOESCI.

— Distr. Bred. —

— 27 Iunie 1903.

Se agita lumea și altă dată de multe lucruri, dar cum e agitată acum de diferite și mari chestii, cari imperios pretind să se găsească modalitățile cele mai potrivite pentru a să rezolvi — încă rar s'au mai vădit.

Lucru regretabil e numai, că se agită mai mult de lucruri politice și acele le deslăgă în mod prea radical, pentru cele bisericesti apoi să dovedescă zilnic un indiferentism genant, ori rea voință.

Chestiile bisericesti a preoțimii i-să impune să le petrecă cu vie interesare și să lucreze neîntrerupt, ca să se rezolveze mulțumitor.

Le pomenesc aceste cu un mic incident, când preoțimea din tractul Brad își ține conferința tractuală în Bred (diec. Gherlei).

Permiteți să vă spun, cum a decurs conferința acésta, ca în urmă să mă justifică pentru cele ce am însemnat mai sus ca introducere.

În 14 Iunie Duminecă dimineața la 8 ore toți preoții din tract — afară de doi, cari au executat cântările Sfintei liturgii — în frunte cu M. On. protopop tractual, domnul Teodor Pop, au celebrat s. liturgie. Și liturgia acésta a fost înălțătoare, a trezit multă pietate în credincioșii mult ispitiți de ómeni falși, perverși, cu scop de a le risipi liniștea conștiinții. La sfârșit onoratul Domn Aurel Petruca, preot în Aghireș, rosti o predică de o îngrijată compunere despre „Biserică și darul ei de a nu înceta nici odată” și apoi „despre darurile Spiri-

tului Sfânt”, care a fost ascultată cu multă atențiune și domnul orator în sfârșit să pută măguli cu lumina atâ de vedită a sfintului Spirit.

Retorcându-ne la casa parochială după puțină vreme a început conferința en „Împérate ceresc”. Mult onoratul domn protopop Teodor Pop, apoi cu elocința-i cunoscută, în o vorbire scurtă, salută cu bucurie pe frații, prezenți în număr complet, și parenteză cu vorbe pline de duioșie pe confrății adormiți în domnul: Nicolău Pop, fost preot în Gârceiu și Ioan Lengyel, abia de 25 ani, fost preot în Ciglean, și conferința își exprimă regretele și la protocol. Apoi schițând importanța conferențelor preoțesti — deschide ședința.

După citirea protocolului ședinței precedente, On. domn Constantin Inga, preot în Tigan, cetesce disertația dsale „Înjurarea” și conferința după o critică obiectivă o califică de bună. După aceea a urmat o disertație vie și temeinică asupra mai multor obiecte.

În primul rând să hotăresce a atrage atenția vice-comitelui asupra faptului, că birtașii nu țin Dumineca birturile închise până după servițiul de după amiez — cum ar fi legal — și ca să binevoescă să constrîngă la acésta pe unmiții în cea mai strictă formă. S'a făcut acésta pe temeinic, ca mai ales tinerimea să se dede a merge la biserică și după amiez și peste tot să se generalizeze obiceiul acésta.

Mult s'a discutat asupra temeii: ce atitudine să observe preotul față de concubinarii, voină acésta a să împărtăși cu cu s. taine a penitenții și a cuminecării. S'a divizat conferința. Unii țină a nu conferi — între împrejurări normale — nici unul din aceste sacramente concubinariilor, ca vădându-și mișelia cu atât mai curând

să-și facă căsătoria legitimă. Așa dară a le conferi tainele aceste numai pe patul morții și atunci eventual a-i cununa. Alții contrar.

S'a decis apoi a insista la Ven. Ordinariat, ca să indice întregel preoțimii din diecesă un mod de procedere, să inițieze o lucrare privitor și la congruarea noastră. Pentru că starea materială a preoțimii noastre e în adevăr deprimătoare și împreună cu preoțimea pôte să sufere și cauza mare a bisericii; iară inconveniența, ce deja a observat și poporul, că toți ceilalți preoți de altă lege capătă și bani, numai noi nu îi dă de gândit la multe lucruri, dora și la defecționare.

Propune apoi conferința a așterne Ven. Ordinariat, un memoriu, în care să se roge a convoca urgent o conferință, un sinod diecesan, pentru lămurirea multor chestii.

Durere, propunerea ca să se pue basă la o bibliotecă tractuală, nu și-a găsit destul părtinitori, așa — a cădut.

Conferința a fost peste tot de un nivel ridicat, dar dacă și amănuntele le-aș semnala aici, a-și trece cadrele unui articol de așa fel.

Și dacă n'ași ave să însemn și un moment supărăcios — în trăsături mari a-și fi prezentat icóna conferinței noastre.

Momentul acesta a fost, că aflându-ne după sfârșitul conferinței cu „Ovinesse cu adev.” Inse fiind că la masa ospitală a confratelui David Părăscan, preot local, sosesc nisce nenonorociți din loc cu pretestul de ale lămurii s. scriptură și cu vorba pe limbă, că vor să defecționeze la — nazareni, chiar interpretele le era hrănit mai bine de țuică, multă lumină în lucrul acesta nu s'a putut aduce.

Prorocul mincinos le este Surd Iános, originar din loc, mai înainte servitor, care

FEUILLETON.

O CARTE NOUĂ.

— Dr. AUGUSTIN BUNEA: Discursuri, Autonomia bisericescă, Diverse. Blaș, 1903. 522 pp. —

Volumul de față este cel mai mare, ce dl canonic Dr. Bunea Pa scos de sub presă. Și în afară de valoarea lui, valoare isvorită din numele însuși al autorului, ne bucurăm de a pute remarcă în acest volum note nouă, până acum nepronunțate în cele 7 lucrări anterioare a neobositului nostru istoriograf.

Partea a doua a lucrării, intitulată „Autonomia bisericescă”, cuprinde câte-va serii de articoli reproduși din „Unirea”, în cari se desbat unele din cele mai vitale chestiuni a vieții noastre etnice-culturale, ca d. e. Gimnaziul din Beiuș, Gimnaziile noastre românesce, Dreptul de a ne alege arhiepiscop, Cum să alegem etc., chestiuni cari departe de a-și fi pierdut actualitatea fixeză unele momente însemnate din evoluția noastră culturală, a căror importanță întrece mult cadrele efemere ale unui articol de ziar.

Aceea ce illo tempore servia drept material de actualitate, astăzi, când privim evenimentele din chestie prin prisma trecutului apropiat, este, mai mult ca ori când, material de gândire și de studiu!

Tratatul Istoria autonomiei bisericesti”, pe o întindere de peste 200 pagini,

ar trebui să fie citit de ori care Român cult. El constituie partea de forță, partea inedită a volumului, cuprindând în sine epoca de la 885 până la 1903. Tratatul acesta este cu atât mai valoros, cu cât, în deosebire de ceilalți autori, cari au scris despre autonomie, dl Dr. Bunea arată procesul de evoluare al bisericii românesce din Transilvania și Ungaria „nu numai de la unire în cōce, ci și în toate cele opt sute de ani, ce au premers unirii, ca cetitorii să pōtă judeca în deplină cunoștință de lucru despre actul unirii și despre progresul realizat prin el în viața noastră politică, socială și culturală”.

La sfârșit urmăză o mică colecție de articoli, apăruți cu diverse ocațiuni. Importanța lor, față de chestiunile relevate în tratatul „Autonomia bisericescă” rămâne neapărat, în al doilea plan, fără a pierde prin asta câtuși de puțin valoarea lor intrinsecă. Articoli dlui Dr. Bunea, cari sulevéză numai unele puncte mai incoloré, ca d. e. articolul de Rusale, sau cel de Paști, întru cât sint prima colecție la noi de acest gen, pot să ne convingă pe deplin, că forțe adese, colónele ziarelor noastre cuprind articole, a căror importanță nu este nici de cum pendentă de valoarea efemeră, ce publicul nostru este obișnuit a o acorda ăstor fel de prestațiuni publicistice. Importanța acestor articole crește, adese ori, în proporție cu autoritatea autorului. Înainte cu 10 ani, autorul acestui prețios volum era așa zicând numai la începutul carierei de scriitor. Acum, când are la dosar atâtea scrieri cari au atras atenția cercurilor celor mai înalte, scriitorul apretiat dă adevărată valoare articolelor risipite prin

colónele ziarelor, fără a purta măca inițialele celui ce le-a dat naștere.

Și acum, să ne întorcem la ceea ce am semnalat la începutul articolului nostru drept „note nouă, până acum nepronunțate” a dlui Dr. Bunea, ca scriitor.

Întelegem admirabilele d-sale discursuri, cu care a petrecut la grópă cele mai slăvite figuri ale istoriei noastre culturale mai nouă: Iacob Murășan, Paul Dunca, George Barițiu, David Baron Urs de Margina, Dr. Alesandru Grama, Dr. Ioan Rațiu, etc. etc.

Reputația de orator a dlui Dr. Bunea este prea bine stabilită, ca să încercăm măcar a mai insista asupra ei. Ceea ce inse publicul românesc nu avea încă, și ceea ce doria de mult să aibă, era o colecție a acestor admirabile discursuri o galerie comemorativă a acestor „Morminte de eroi”.

La alte neamuri, „patria recunoșcătoare” înalță Pantheon-e „barbaților ei mari”, eternizând în bronz și în marmură și în slove de aur, tot ce dinșii au săvârșit.

Potentes, potenter agiunt.

Noi nu avem Pantheon-e, nici marmură nu avem, nici mâni dextre, cari să eternizeze în marmura rece, gândirile ce au frământat pe aleșii națiunii.

Noi nu avem de cât o modestă catedră, un modest amvon, de unde vorbitorul emoționat parenteză tot ce defunctul a săvârșit bun și frumos și înălțător în lumea asta.

Mórtea, în minunatul ei proces de selecțiune, ne face să uităm tot ce a fost umbră și întunerec în viața celui ce se duce, lăsând să se întrevadă binele și frumosul, nealterat de micile preocupățiuni și iluzii optice de toate zilele.

pustiindu-se cine scie pe unde, după o grămadă de ani să rentorce lată popă gata — nazaren. Ținuta credincioșilor față de el înse e dușmănoasă.

* * *

Impresia cea mai rămănoasă ce am dus de la conferința acăsta, ne-a venit din constatarea comportanței guvernelor de un șir de ani încôce ostilă față de s. biserică și slujbașii ei, și din indiferentismul în adevăr genant a unor capi bisericesci — tot atât de vedit. Nu e ținător de competența noastră, ca să fim noi conducători, dar ca să avem o directivă, să se propună ceva aducător de mângălere bisericeii, să aibă habar cineva și de trebile noastre — așteptăm acum de mult. Și ca să se facă acum în alt chip să se lucre din răspuțeri pentru s. biserică, socot, e o necesitate peste măsură arđtore, peste măsură urgentă.

Dragostea noastră pentru sfința și marea cauză a Bisericii nime să nu ni-o contesteze, și tot mic cu mare la olaltă o vom duce la isbândă.

Ajute-ne Tatăl cel ceresc!

Cor.

DIN SELAGIŪ.

— Fond pentru ajutarea vėduvelor și orfanilor de preoți. —

Coroind, Iuniă n. 1903.

A treia zi de Basaliă clerul gr. cat din protopopiatul Șamșodului — vicariatul Silvaniei — și-a ținut conferința, în parochia Babtia.

Mă simt indemnat, că din obiectele pertractate în acea conferință să aduc și la publicitate un fapt foarte important, ce urmărește și dorește a-l realiza acest tract.

Mórtea ne face în sfirșit să aprețim cu adevărată măsură, aceea ce în viață nici odată, sau póte arare o putem face, în momente de adevărată chemare sufletescă.

Iată pentru ce „discursurile“ dlui Bunea, vor fi îmbrățigate de un număr cu mult mai mare de cetitori, căci snt ținute de-adreptul mulțimei și nu recer încordare intelectuală, indispensabilă la celelalte scrieri de caracter eschisiv științific.

Iată pentru ce volumul de față va rămănea de fapt ceea ce autorul vrea să fie: „o mărturie scrisă despre intențiunea mea bună și curată, ce am avut-o de a aduce și din partea mea prinosul recunoștinții și admirațiunii pentru cel ce a luptat, lucrat și jertfit mult pentru poporul român și pentru biserică, al cărei preot am fericirea de a fi“.

Autorul și-a achitat o datorie de ord superior prin acest prinos al recunoștinții, vrednic de memoria marilor defuncți.

Și este un neprețuit ascendent model pentru educațiunea noastră etnică, tot ce ne împoșpeteză și facilitează cultul acestor persoane, a căror amintire nu-l permis să împraștie cu dangătul clopotelor, cu fumul de tămăie, cu un pumn de țărână asvirliit peste dinșii. . .

Al.

Înainte de a-l desfășura — permiteți-mi ca pe scurt să fac istoricul acelu obiect.

Înainte de asta cu vre-o 12 ani, la stăruința fostului protopop — al acestui tract — când-va Gal, s'a pus temelă unui fond menit pentru îmbogățirea bibliotecii tractuale. Propusul s'eu nobil a și aflat echo în sîmul membrilor clerului tractual, de ore ce numai prin procurarea și donarea cărților științifice bisericesci și sociale — azi în nr. de vre-o 70 — s'a augmentat acea bibliotecă, ci și prin sume de bani; ast feliu în cât azi posedă patru acții de depuneri în valoare de 500 cor., iar în depuneri spre fructificare peste 100 cor.

Acum is doi ani, s'a pus pe tapet în pleniul unei conferințe — chestiunea fondului bibliotecii, și anume, ca conferința să teie ceva rezoluțiune cu privire la acea avere de bani, a) sau să se întrebuițeze pentru un alt scop ore care, b) sau desființindu-se, banii să fie distribuiți între membrii fondatori. Propunerea a devenit obiectul unei acute debateri și dispute, în cât atunci nu s'a luat nici într'o privință rezoluțiune, amănându-se acăsta până la o alta ocaziune.

În conferința din ast an, onoratul părinte Ostatea din Curităd, a pus de nou chestia la dezbateri, și ajutat în argumentarea salutariului scop ce-l desfășura, s'a și luat rezoluțiune cu privire la menirea acelu fond. Meritul principal este de a să atribui sus numitului părinte.

Și anume s'a decis, ca fondul să se teie de la bibliotecă, care între paranteze fie zis, — ar fi destul de bogată, dar și de cătră membrii cu atât mai puțin întrebuițată, — și să fie menit de azi înainte pentru ajutarea vėduvelor și orfanilor de preoți din acest tract.

Dar pentru că de o parte suma să mai crească, iar de altă parte că și preoții mai tineri — intrați în tract de la întemeierea acestui fond în cōce — să póta avea drept la acest fond, s'a propus, și cu unanimitate primit, că fie carele nou intrat în tract să contribuască cât de curēnd cu suma, cu care a contribuit fondatorii, subtrăgēnd interesele ce a încurs de atunci; ast feliu, că de presinte a să incurgă 120 cor. iar după intrarea acestei sume, tractualiștii a promis că să vor deobliga cu toții de nou a mai contribui, până ce capitalul va atinge suma minimală de una mie cor., când apoi în cas de lipsă să póta da ajutor anual vėduvelor și orfanilor de preoți din acest tract. Iar acela înse, care ar părăsi tractul, la dorință va reprimi 40 cor. și asemenea și preotul nou intrat în tract va fi obligat a să face membru acestui fond, solvind pentru tot de una 40 cor. De alt cum celelalte părți ale statutelor să vor compune după ce suma va ajunge cifra de 1000 cor.

Amintesc aicea, că totuși esepțional-minte s'a dat în decursul acestui an ajutor din acest fond unei fetițe de preot — din acest tract — rămasă fără tată și mamă, o sumă de 40 cor. și după puțină i-se va depune în fie care an, până ce va ajunge — respectiva orfană — etatea de 18 ani.

Înființarea acestui fond de ajutorare, — nu pentru de a aduce elogii tractului mi-a fost scopul al face cunoscut publicului,

ci de nou să insist și eu pe lângă venerabilul cler, ca să teie idea în serios, să-l pătrundă pe ori și carele vitrejiă sōrței, și în timpul cel mai apropiat și acomodat să conlucre fie care, că idela în fapt să se prefacă.

Mi s'a dat ocaziune a vedé o sērmană preotescă din diecesa Gherlei — rămasă vėduvă, și pe lângă aceea și cu patru copilași, între condițiunile materiale cele mai maștere; vėdēndu-o avisată la ajutoriul marimimos al publicului, am compătimit-o din adîncul inimii, cāindu-se că de soțul s'eu preot nu i-a rămas nici casă, nici moșie, iar din blata pensie din acăsta diecesă, — care pentru o preotescă vėduvă e 50 fl. 60 fl. abia e în stare a-și solvi chiria și a-și câștiga bucate; dar apoi îmbrăcăminte și creșterea orfanilor unde e? . . . Și câte casuri de aceste pot să mai fie în provincie!

E mare noroc, și ceva frumos pentru acei preoți cari a moștenit, sau a ajuns între atari împrejurări favoritoare, în cât — mai mult ca economi — și-a putut agonisi ceva pentru asigurarea familiei, — dar durere — is mai mulți aceia, cari trăind între împrejurări mai grele, — și nădejdia congruel, snt strict avisați pentru susținerea familiei esclusiv la venitul anual preotesec, câte de o 150—200 fl. din cari — eventual — are să-și țină la școli și vre un copil sau doi.

Între atari împrejurări, întimple-se să rămăna preotescă vėduvă, cât de mult iar ajuta și fondul tractual, ori vicarial, care azi măne póte mai mult să-i oferescă de cât cel central. S'a și chiar preotului întimplāndu-i-se ceva catastrofă familiară — când nu dispune nici de depuneri, nici de boi și vite în bătătură, — și ar primi în zilele desastrului adjut de la fondul — la crearea căruia a contribuit și el, spuneți-mi cât de mult iar ajuta respectivului întru suportarea sarcinilor.

Întru adevăr multe snt necasurile.

Avēndu-le aceste în vedere, aievea un lucru foarte salutar și uman e, când te îngrijesci atât tu însu-ți, cât și corporațiunile, și de venitoriū, cu atât mai virtos, căci pe cum am mai amintit e mai mare numărul acelor preoți, cari în casuri desastrose snt avisați la ajutoriū.

Și dacă noi de noi nu ne vom îngriji, de la străini nici așa nu putem spera, — ba nici n'am fi vrednici. — Și apoi esperința ne arată, că în timpurile grele de acum, e ceva efemer, să te mângăi numai în speranța regulărei bune tale stări.

Să privim numai celelalte oficii! Ore nu s'a făcut îngrijire în privința acăsta în tēte direcțiunile, începēnd de la ministrii, și înalți oficianți. — cari póte n'ar fi avisați întru atāta — ore nu snt asigurați atât ei cât și familiile lor în cas de nevoie, primind pensii și ajutore regulate.

De învățatorime încă e îngrijit, ba în timpurile mai recente chiar și pentru plugari și tot feliul de zileri și servitori să fac îngrijire; și numai tu onorat cler să stai cu mările în snt, privind indiferent la viitoriul și sōrtea nefastă a familiei tale, ce azi măne posibil să o ajungă.

N'ar fi cinstită nici amintirea ta de acele odrasle a tale, cari eventual ar ajunge să trăiescă din milă, să nu zic cerșit.

Și din contră, ce mângâiere ar fi aceea, când respectivul orfan ar ști, că deși nu a fost în așa stare norocoasă ca să-l lași moșie și bunuri pămîntesci, dar totuși prin obolul tău și a confrăților tăi te-ai îngrijit, că acuși să primescă cât de cât ceva ajutoriū, la temelie cărnia ai contribuit și tu!

Firește, în privința realizării acestui scop, mai consult ar fi dacă direcțiunea s'ar da din sus, și să se mărească fondurile centrale — pe cum onore unora, acesta aū și făcut-o — dar în unele locuri de prezente, în respectul acesta putem numai călători mai de parte cu ideea și speranța în desag.

Ar fi dară, că acțiunea să se începă din jos — până atunci — și baza nouă să se pună în sîmni fieșce căruși tract, mângăindu-te tot odată, că tu însuși și confrății tăi vecini te-ai îngrijit, — până ce încă ți e dat — de sôrtea familiei tale, avînd tot odată modalitate și drept de ați direge și accelera intruparea acestui scop.

După modesta mea părere, totuși ar fi consult dacă s'ar pune în fruntea acestei afaceri un bărbat eclesiastic de o poziție și erudiție mai înaltă, care prin îndemnul și iubirea sa să desfășure steagul, să înroleze și conducă acesta mișcare. Și grupându-se în jurul acestui stegar și conducător, nu numai singuraticii, ci și corporațiunile — înțeleg tractele protopopesei — rezultatul cu atât mai ușor și îngrabă s'ar pute obține.

Mă restring de astă dată pe lângă organizarea acestei mișcări în vicariatul Selagiului.

Aici pe cine să avem noi pe altul mai destoinic în toate afacerile noastre bisericesti-naționale și sociale, de cât pe șeful acestui vicariat, pe venerabilul și magnificul nostru vicariū A. Barbolovici!

Cătră tine mă adresez deci prea iubite părinte vicariū al nostru, — și când o fac acesta sum convins, că cei mai mulți preoți ai tăi, consimțesc cu mine — când te rog, că pe cum în trecut, ai avut la inimă toate afacerile preoților și poporului român din acest vicariat, și deși ești încărunit în merite pe toate direcțiunile nobile; mediteză de nou și asupra modalității și realizării acestui plan; și data ocaziune te rugăm a face pașii necesari, și a ne comunica programul în această privință, că așa vedînd și alții reeșind programul și steagul tău încununat de laurii succesului — pentru acest vicariat — să ai în toate părțile imitatori zeloși.

Iar de altă parte să fie amintit și în această privință, cu evlavie numele tău, de cătră acei orfani, cari să vor stîmpăra din rōdele — ostenelele — aceluși fond, cărnia tu și la insistința ta sperăm a se pune temelie.

Iar vouă iubitorilor confrăți preoți vă zic, că avînd în vedere nobilul scop; — convoirea vōstră — la realizarea aceluia — să nu fie numai foc de paie pe cum la noi la români durere par a fi multe idei și acțiuni, abandonându-le din o cauză, sau alta, ori pe mîni alaltă, — ci eventual primind signalul să pășim cu toții în acțiune, care realizându-se, deși pōte că încă familiile vōstre încă nu, dar nepoții, ori strănepoții vōstri bine o va primi.

În Selagiū, după cum sum informat, afară de fondul de ajutorare a vėduvelor și orfanilor de preot — din tractul gr. cat. al Șamșodului, numai în tractul Basestilor (numit modelul tractelor) s'a mai pus temelie atărei instituțiunii.

Ar fi fōrte consult, dacă pe calea ziaristică și-ar exprima părerea, respective s'ar pronunța mai mulți confrăți preoți Selageni în privința acesta.

Dorese, că scopul cât de curînd să-l obținem.

Victor Wasvāry
preot.

Raport general

despre activitatea societății de lectură „In. M. Clain” pe anul 1902—1903.

Fiînd constituiți în societate, am nisuit și am țintit spre perfecțiunea noastră intelectuală și morală, ca prin deprinderea muncii și a dragostei frățești să ne înarmăm cu arme tari în lupta, ce o avem de purtat în curînd contra curențelor străine bisericii și neamului nostru. Noi membrii societății nu peste mult ca preoți avem să fim stîncă cea tare, carea să despice valurile furtunei primejdiōse, avem să ridicăm steagul birnintei în contra curențelor, ce să revarsă asupra bisericii și neamului nostru.

Cum vom pute secera această isbîndă glorioasă și plină de jertfă, dacă nu prin o pregătire temeinică, prin perfecționare?

Spre acest scop aū țintit înaintașii noștri, când aū dat ființa societății noastre „In. Micu Clain”.

Astăzi înse ca nici când altă dată trebuie să fim pregătiți pentru a fi adevărați preoți. Aū fost ce e drept vremuri, când preoțimea noastră era lipsită de cultură, dar dragostea și încrederea poporului în păstorii sėu sufletesc, nealterată prin diversele sisteme cu învățături veninoase și formă seducătoare, suplinea lipsa unor cunoștințe mai superioare. Astăzi înse — prin așa numita civilizație modernă — s'a deschis cale liberă principiilor veninoase, cari tot mai mult cucerese inima poporului nostru. E de ajuns să amintim și numai împrejurarea, că în decursul acestui an ne-a fost dat să vedem, cum o nouă plagă să așeză pe poporul nostru. Speculanții ordinari, abusând de credulitatea țaranului, prin nisece principii, în a căror realizare nici ei nu cred, și rostul cărora nu-l pricep, cėrcă să introducă disequilibrarea morală și resturnarea ori cărei ordinii sociale. — și acesta să întimplă curînd după apariția altei secte străine firei și inclinațiunii neamului nostru, care sectă tînde spre resturnarea credinței lui. Înțelegem pe social-democrați și nazarineni.

Cine e chemat să apere pe țaran și să delătore această primejdie, ce să năpuscesse asupra lui? Cine îl pōte îndruma mai cu succes pe calea, ce conduce la fericirea vremelnică și eternă? Preoțimea în prima linie e chemată spre acesta, căci cu totă miseria lui, neamul nostru are în sine noblețea străbună și alipirea de învățăturile dumnezeesci și de slugitorii lui Dumnezeu. Să vadă poporul în preoți

munca isvorită din dragoste și menită spre binele lui, și isbînda e câștigată.

Spre acest scop ne-a călăuzit constituirea în societate. Și acum, când sîntem la finea unui an de activitate, să aruncăm o ochire retrospectivă, dăndu-ne samă cum am lucrat pentru ajungerea țintei, ce o urmărim și trebuie să o urmărim și în viitor în lupta vieții.

A) Partea generală.

1. Activitatea literară.

Caracterul societății noastre este eminent literar, și prin urmare de la activitatea pe acest teren vom pute constata fără greșală progresul sau regresul făcut în decursul acestui an.

S'a constatat faptul îmbucurător, că pe lângă o muncă serioasă și sevirșită cu dragoste anul acesta, pe care cu dreptul îl putem numi mănos, ne-a dovedit că și altă dată că membrii societății, consiliul de chemarea lor, aū fost pătrunși de o adevărată serioșitate, trăind și țintind spre ajungerea scopului în cea mai deplină armonie. De aici a urmat apoi sporul, care de astă dată se manifestă superior față de trecut, căci în cele 6 ședințe literare ținute în acest an, s'aū citit 26 lucrări, va să zică cu 9 mai multe ca în trecut. În urmărirea țintei n'aū putut trece membrii societății peste chestia de actualitate a social-democrației, ci aū studiat-o ca pe una, ce ne atinge și pe noi mai de aproape și cunoștințele câștigate prin studiu aū fost folosite pentru lucrări literare. (Să se vadă mai jos, când să vorbesc despre serata literară-musicală din 31 Maiū a. c.).

Ast fel am ajuns direct scopul, ce-l urmărim, iar în parte l'am ajuns deprindîndu-ne puterile spre muncă onestă, și întărindu-ne cu cunoștințe din diverse ramli folositori, și cu deosebire aprindînd în sufletul nostru dorul de a lucra și înainta.

Oțelirea spre muncă o dovedesce natura operatelor din acest an, intru cât jumătate din ele dovedesce, că sînt fructul ostenelelor unor timeri ajunși la maturitate: „Din 26 de lucrări, 13 aū fost studii serioșe sciințifice, care împrejurare dovedesce destul de elocuent, că activitatea membrilor curge în alvia dorită și conform spiritului, care să așteptă de la membrii societății” așa glăsuiesc raportul comisiei literare.

Beletristica încă a fost cultivată bine atât prin novele drăgălașe, cât mai mult prin frumoșe poesii lirice.

Acosta ar fi în liniamente generale activitatea literară dezvoltată în sîmul societății, — dar consecinți nisințelor antecesorilor noștri, ne-am manifestat și validitat puterile și din afară aranjînd o serată literară-musicală.

Cu atât am lucrat mai cu drag pentru serata literară-musicală, cu cât am avut de a aduce în îndeplinire pe încetul lucrarea începută în anul trecut pentru ridicarea — la timpul binevenit — unei statue ilustrului bărbat al bisericii și neamului nostru, Inocențiu Micu Clain, sub a căruși patronaj se află societatea noastră.

Acest prinos făcut memoriei patronului acestei societăți, a fost adus în ziua de 31 Maiū a. c. Acosta amănare a seratei față de anii trecuți e de a se atribui unor împrejurări independente de voința noastră.

Dar prin amânare s'a câștigat mai multă chibzuință în îmbogățirea programului, în cât după părerile date din partea publicului asistent. această serată s'a ridicat peste toate cele din trecut.

În ce privește partea literară a programului, nu putem face o apretiere mai bună, de cât spunând, că disertația despre social-democrație a fost una din cele mai norocoase alegeri, ce anctorul ei Octavian Popa a putut să facă, tractând astfel înaintea unui public distins chestia de actualitate, care a stîrnit și în poporul nostru mișcări serioase.

Publicul a rămas mulțumit pe deplin, excepționându-se bine înțeles, cel ce nu-și bat capul cu lucruri de natură serioasă. — Cuvîntul de deschidere rostit de președintele societății în formă ce l-a dat, încă se poate numi cu adevărat literar. În el a fost relevată dragostea, cu care episcopul Inocențiu Micu Clain a lucrat pentru biserică și neam.

Dar și partea distractivă și-a avut locul cuvenit la această serată în punctele musicale. Acum pentru prima dată s'a cântat într-întregă compoziția marelui măiestru I. Murășan: „Brancoveanu”, care e un adevărat mărgăritar între compozițiile musicale române, și care firește a și fost punctul de forță al părții musicale a seratei. — O altă compoziție cu motive populare a fost „Dorul ardeleanului” de membrul societății noastre A. Popovici, care compoziție a fost cu plăcere gustată de întreg publicul.

Reușita acestei serate în partea musicală pe lângă ostenețele membrilor e de a se atribui și d-lui profesor Murășan pentru noua d-sale compoziție „Brancoveanu”, pe cum și d-lor Ioan Ienea și Eugeniū Crișan, teologi anul III-lea, cari cu mult zel au instruit corul nostru. — Ast fel s'au împreunat în această serată arta cu literatura, mulțumind și îndestulind așteptările tuturor. Acesta e succesul moral al seratei, dar dacă în această privință serata din anul acesta a fost superioară celor din anii trecuți, a fost superior și succesul material, căci deși prețul de intrare a fost cât se poate de mic, totuși suma încasată s'a ridicat peste cea din anul trecut cu mai mult de peste 50 cor. Venitul curat al acestei serate să ridică la suma de 175 corone.

2. Ședințe administrative.

În decursul acestui an s'au ținut 5 ședințe administrative ordinare, în cari funcționarii societății au dat rapoarte despre partea administrativă a societății, și în acestea ședințe s'au discutat afacerile curente a societății. — De câte ori s'a simțit necesitatea de a debata afaceri urgente, s'au convocat ședințe administrative extraordinare. Ședințe extraordinare s'au ținut cu totul 6.

3. Doliul societății.

Abia intrați în curgerea acestui an de activitate, și doi membri a societății ne-au părăsit pentru tot de una trecînd la cele eterne. Cu atât ne-a fost mai mare durerea, cu cât prin ei am pierdut pe 2 membri activi, cari s'au distins prin lucrările lor cetite în ședințele noastre din cei doi ani anteriori. — Împrejurările nu ne-au

permis a le da nici ultimul onor prin însoțirea până la locașul celor adormiți, căci acești fericiți în Domnul, foști membri ai societății noastre Iulian Aldica și Ștefan V. Velțian, au trecut la cele eterne în decursul vacanței de vară. Dacă împrejurările nu ne-au permis să le dăm sărutarea ultimă prin însoțirea până la locașul de vecl, ne-am ținut ca o sfîntă datorință, ca în decursul acestui an să ridicăm rugăciuni către Părintele ceresc, pentru sufletele repausaților noștri foști colegi Iulian și Ștefan.

(Va urma.)

Dare de samă și mulțumită publică.

Curatorul bisericesc scoastic greco-catolic din parochia Murăș-Oșorhei în ședința sa ținută la 7 Decembrie 1902 a luat concludul, ca după ce biserica și școala din sus amintita parochie să află într-o stare de tot deplorabilă, să trimită câte un „Apel” la toate institutele de credit și economii române din Ungaria, pe cum și la diferiți P. T. privați, spre a concurge cu ceva benevole și marimoniose oferte.

La timpul său acelea s'au și espedat, dar fiind că termenul de trimis marimoniosele contribuiri a trecut din 15 Aprilie a. c., subscrișii în numele poporului și curatoratul din sus amintita parochie; amăsurat promisiunii făcute în acelea „Apele” își ține de cea mai plăcută datorință a aduce marimonioșilor săi contribuții sincere și marile sale mulțumite. Acelea oferte au încurs de la următorii:

On. institut de credit și economii „Arieșana” din Turda, a binevoit a ne trimite un libel de depuneri despre 20 cor., cari la timpul său când vom avea lipsă le vom pute ridica cu percente cu tot. On. inst. de cred. și economii „Bihoreana” în Oradea-mare, 20 cor.. On. inst. de cred. și economii „Hăteșana” în Hăteș, 50 cor., On. inst. de cred. și economii „Luceafărul” în Verșet, 20 cor., Magnif. Dn. Iuliū Bardoși, insp. școl. reg. în pensiune Sibiu, 3 cor., Ilustr. Dn. Iosif Pop. jude la curia în Budapesta, 10 cor., Ilustr. Dn. Ioan Mezei, jude la curia în Budapesta 10 cor., Ilustr. Dn. Alexandru Onaciū, jude la curia în Budapesta 30 cor. Spect. Dnă Dr. Alexandru L. Hossu Aurelia n. Petca, soție de adv. Deva, 10 cor., Spect. Dn. Coriolan Bre-dicean adv. Lugos, 10 cor., Spect. Dn. Dr. Iacob Maior, medic Lugos, 10 cor., Spect. Dn. Panteleimon Lucuța, Sibiu, 10 cor., M. On. D. Ioan Isaia Tordai, preot Ofenbaia, 2 cor.

Dele ceriul și atotputernicul Dumnezeu marimonioșilor noștri contribuții, ca obolul oferit să li se rentorcă și înmulțescă, ca averile dreptului și bogatului „Iov” din „Sfînta Scriptură”.

Tot o dată ne permitem și pe calea aceta a apela la marimonioșitatea și bunăvoința On. public a ne trimite ajutoare și anume: la adresa curatoratului gr. cat. în Marosvásárhely, Iozsef n. 8 sz. Contribuțiile de până acum, și cari vor mai încurge și de aci încolo sînt și vor fi depuse spre fructificare în locul cel mai sigur, până ce se va înnepe lucru.

Marimonioșele contribuiri vor fi publicate și cuitate pe calea ziaristiceii noastre românesce; iar numele marimonioșilor noștri contribuții de până acum, a acelora, cari vor contribui și de aci, înainte vor fi perpetuate în protocolul ședințelor noastre.

Murăș-Oșorhei, la 31 Mai 1903.

În numele curatoratului:

Ioșif Vancea
paroch-prot.

Ioan Pădurian
curat. prim.

Ioșif Marian
cant. doc. ca not. al
comit. bis. scol.

Noutăți.

Serbări la Deș. Primum următorul invitat la serbările împrenate cu sfințirea bisericii gr. cat. române din Deș în 12 Iulie st. n. 1903. Sămbătă la 11 Iulie: 1. Primirea Escel. Sale D-lui Episcop diecesan Dr. Ioan Szabó d. am. la 3½ ore din partea credincioșilor înaintea bisericii consacrande. 2. La 4 ore Vecernie cu lithie. Duminică la 12 Iulie: 1. Dimința la 7 ore utrenie. 2. La 8 ore consacarea bisericii și misă solemnă sêvrșite prin Esc. Sa Dl Episcop, cu asistențe concelebrătoare. 3. Banhet în sala hotelului „Hungaria” la 1 oră p. m. 4. Petrecere populară în grădina hotelului „Anglesul”.

Logodnă. Simpaticul profesor Augustin Caliani, s'a logodit Joi sara cu d-sora Măriôra Vișa, nepôta generosului fondator Ioan Vișa din Sibiu. — Felicitări!

De la Zlatna. Am primit încă de mult o corespondință de acolo, despre frumoșele progrese realizate de tineră Reuniune a femeilor române gr. cat. dar n'am mai avut loc. O schițăm: După un an de viață, reuniunea are deja statute aprobate, 3 membri fondatori, 55 pe viață, 45 ordinari, 3 ordinari, și dispune de o avere de peste 1000 cor. Iar pentru înfrumșetarea bisericii noastre din Zlatna a spesat anul trecut 230 cor. Acum la sêrbătorea Sf. Constantin și Elena, cu frumoșele ceremonii și-a sfințit steagul, de colore albastră cu insigniile Crucel și icôna P. C. Vergure. — Dorim din inimă tinerii reuniuni spor și înaintare!

Pentru iuriști absoluți. Lucrările privitoare la reforma procedurii penale militare sînt conform informațiunilor luate deja terminate și e de sperat, că proiectele referitoare ale guvernului vor fi în toamna anulul curent, prezentate parlamentelor spre dezbateră legislativă. Reforma aceta va aduce cu sine o înmulțire însemnată a statului de auditori, iară administrația armatei — după cum reieșă din concursul scris în acusa fôiel de ordinațiune Nr. 17 de la 25/4 1903 — a pus pentru anul viitor în vedere o însemnată înmulțire a adjutelor normale pe an cu suma de 1600 cor., pentru a obține în corpul ofițiresc a auditorilor o scurescență corespundătoare. La praesă de auditoriat se admit ast fel de ofițeri, ofițianți militari, cadeți sau cadeți aspiranți în rezervă, cari au terminat studiile iuridice și pot produce atestatul despre depunerea esamenului de stat iuridic. Detaiurile mai de aprôpe privitoare la forma și instruirea petițiilor pentru admitere sînt conținute în statutele organice pentru auditoriat; acei petenți, cari posed limba magiară, croată sau română, vor fi în deosebi luați în considerare la admitere. E de sperat, că tinerii noștri iuriști să vor folosi de aceta ocașinne și în vederea șanselor favorabile împrenate cu aceta carieră să vor însinna în număr mai considerabil spre a intra la auditoriat.

Petreceri. Tinerimea universitară română din Blaș, invită la petrecerea de vară, ce o va aranja cu ocașinne consacraril întru episcop a Ill. Sale Dr. Vasile Hossu, la 12 Iuliū st. n. a. c. în sala cea mare a hotelului „Univers”. Petrecerea de vară a universitarilor români din Blaș anunțată mai sus, va avea loc și în casul, când consacarea Ill. Sale Dr. Vasile Hossu, nu va avea loc. — Senatul scoastic din Săbad, vè invită la petrecerea de vară, ce o va aranja în 19 Iuliū n. 1903, în sala școlei.

Necrolog. † Sofroniū Pascu, asesor consistorial, paroch secundar etc. în Ticvaziul-mare, după un morb greū, provêdut cu ss. sacraminte ale muribunșilor, în al 59-lea an al vieții și 31-lea al preoției, în 26 Iunie 1903, și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului.

In veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Să credem în Dumnezeu!

(După Can. Ludovic Schüller.)

(Continuare.)

Lumina ce pătrundea în dînsul ilumina cele mai frumoase și mai variate produse ale industriei omenesci în toate ramurile, în care se dezvoltă. La această *expozițiune universală de produse ale industriei omenesci*, au trimis obiecte vre-o 17 mil de expunători, așa în cât mulți ani ar fi trebuit până când cine-va ar fi examinat cu deamăruntul fie-care articol. Erau espuse o mulțime de mașini ingenioase, țesături din peste zece mii de fabrici... erau espuse chiar și bițele produse industriale ale săbaticilor din lumea nouă și din Oceania, așa în cât vedînd atîta amar de produse și-se păre a încunjura cu repezime întreg globul pămîntului. Să ne închipuim acum că în mijlocul admirațiunei atîtor vizitatori, cari atribuiau laudele cuvenite la tot atîtea ingeni strălucite, a căror nenumărate lucrări le admirau — să presupunem, că vre-un om să fi început a striga: că toți se înșală, că în loc de a admira produsele industriei omenesci și rezultatul atîtor studii ale minții omenesci — nu avea înaintea ochilor de cât nisce simple efecte ale *intimplării*. Că palatul acel strălucit s'a ivit într'o dimineță de sine însuși ca un burete ieșit din pămînt, și că toate obiectele espuse nu erau alt-ceva de cât nisce produse extravagante și fantastice ale naturii și ale orbeii intimplări.

Observați cu atențiune — domnilor — singuraticile obiecte espuse, și vă veți convinge, cum m'am convins și eu, că nu e de lipsă a recurge la magisteriul și la lucrarea omului. Acel orologi, înaintea căruia v'ați oprit atîta de mult, și vedînd, că acela arată orele, minutele, înclinăciunea pămîntului spre ecliptică, zilele lunii și ale săptămănei, fazele lunii, fluxul și refluxul mării și multe alte indicări — ați lăudat așa de tare pe autorul lui; — trebuie să știți că ați fost duși în erore și v'ați înșelat, căci acele 170 de rôte, acele mai bine de 300 bucăți distinse s'aun aflat împreunate între sine numai din o intimplare orbă și tot numai din intimplare lucrăză în acel chip. Pe scurt trebuie să știți, că acesta vastă arenă de 69.931 metri pătrați nu conține produsele industriei și minții omenesci, ci efectele casului, efectele unei intimplări orbe. Ce ați cugeta despre un atare om, care ar vorbi în chipul acesta? Ce ar fi zis acea nenumărată mulțime de omeni adunată la expoziție? Eu cred că toți, învățați și ignoranți, judecând numai cu mintea sănătôsă — ar fi socotit pe acel nefericit de cel mai rău smintit de minte, care a scăpat ore cum-va din vre-o casă de nebuni.

Ei bine, mărimea, splendorea și ingeniul vedit, ce se admira în vastul palat de cristal din Londra, este o nimica față de imensul palat al lumii, în care se admiră *expozițiunea universului*, în care pe fie-care obiect se vede sigilul unui ingeni înfinit, unei înțelepciuni înfinit de superioare

celei omenesci. Cu toate aceste noi auzim pe ateist, care ne spune în față — tocmai când admirăm lumea, că nu Dumnezeu cu înțelepciunea lui nemărginită, ci orba intimplare le-a produs toate! Într'adevăr în cazul acesta trebuie să zicem cu Lamartine: „Acea, cari nu cred în Dumnezeu, nu mi-s'aun părut nici când omeni. Sînt ființe de o specie deosebită, născuți ca să contrazică creațiunea, să zică: nu — când întrégă natura ne strigă: da! Ei nu mă scandalizează, ci mă întristeză, nu-i urăsc, ci îi compătinesc, sînt orbiti la suflet, sînt nisce sërmani nebuni.“

Pentru de a cunósce tot mai mult nebulnia mare a ateistilor — în fața celor ce le-am presupus — trebuie să reflectăm serios la numărul indefinit al ființelor ce ne încunjură, la viața ce o au aceste ființe, la reproducerea lor, la multe alte lucruri minunate, ce nici când nu vom sfîrși de a le admira.

Cine pôte înșira toate corpurile nelusflete, plăntele, animalele, începînd de la cele microscopice până la cele gigante? Un singur centimetru pătrat de pămînt, în care să fie un singur picior de muscă, o furnică... conține mai mari minuni de cât cele espuse în vastul palat din Londra. Plănta cea mai neînsemnată are o viață a sa proprie, se dezvoltă, crește, se reproduce. Insecta cea mai mică are viață, se mișcă, se nutrește, se reproduce. Nici un artist — fie ori cât de destoinic — n'ar fi putut face nici un singur fir de Ierbă, vre-o insectă cât de mică, ba nici un picior de muscă!

Dacă numărósele mașini de la expoziția din Londra le-ar fi părăsit și lăsat acolo multă vreme, dacă acele minunate produse industriale s'ar fi dat uitării, și s'ar fi lăsat acolo fără de nici o grije — în scurtă vreme pulverea, molii și rugina ar fi stricat toate cele, — mașinele nu s'ar mai fi putut folosi la lucru. Din potrivă — lăsați de sine acel insect, dați pace acelei musce, și peste mulți ani vor mai subsista, ba încă se vor înmulți gróznic. Cercați toate mijócele ca să le nimiciți, și veți vedé, că zădarnică va fi încercarea vóstră, căci insectele, plăntele și animalele și după zeci de veacuri se vor spori de minune.

Nu s'a auzit nici când, că o mașină — fie cât de perfectă — să fi produs de sine o altă mașină asemenea și-eși. Nu este pe lume orologeri, a cărui orológe — ori cât de complicate și ingenioase — să fi putut produce alte orológe micuțe asemenea, și aceste altele, și așa mai de parte. Așa dară acela, care a știut să facă aceste ființe, cari cresc, se nutresc și se înmulțesc, — are un ochi, ce vede înfinit mai mult, de cât vederile omenesci, are un intelect — o minte — înfinit mai superioară ca a celor mai mari artiști. Cea ce negă așa dară această *causă supremă* — este un nebun în gradul superlativ, care trebuie nesmintit dus în vre-un institut de nebuni.

Să vedem înse mai detailat minunile surprindtore ale naturii, cari ne forméză argumente nerésturnabile despre esistența lui Dumnezeu și să considerăm în locul întâi firmamentul său tária.

§. 1. Firmamentul.

Numărul stelelor nu trebuie computat după spectacolul înșelător, ce ni-l oferesc bóltă cerescă ochilor nostri, ci trebuie computate și acelea, ce ni-le descopere telescopul. Acest instrument admirabil a descoperit lumi noué, cu mult mai superioare, de cât cele descoperite de Cristofor Columb, Vasco di Gama și Americo Vespucci. — Ceriurile să întind în spațuri fără margini; Herschell într'o palmă de ceriu a descoperit 50.000 de stele; — calea lui Traian sau calea laptelui, nu este alt-ceva de cât o adunătură de aștri nenumărați, milioane și milioane de corpuri colosale, — cu un cuvînt ceriul examinat cu un telescop puternic ne apare împoparat cu miliarde de stele. Mai ușor ar fi a numéra firele de pulvere, ce să ridică într'o chilie, de cât imensul număr de corpuri ceresci cuprinse într'o mică zonă a ceriului.

Acum înțelegem ușor sfidarea ce o făcu Ángerul Domnului lui Avram, zicîndu-i: Caută la ceriu și numéra stelele de vei puté! (Cartea Fac. XV. 5.). Și voiú face sémînta ta ca nășipul pămîntului, și de pôte nescine numéra nășipul pămîntului, și sémînta ta se va numéra (Ibid. c. XIII. 16.). În cugetul lui Dumnezeu descoperit lui Avram, numărul stelelor e comparat cu nășipul pămîntului. Să făcea alusiune la minunatele lucruri despre imensitatea numărului stelelor și despre aștri ce compun masele stelari, ce ni le-au descoperit jigantele telescopuri ale lui Herschell, Lassel, Lord Rosse etc.

Cu privire la numărul stelelor cele din urmă cercetări sciințifice stîrnesc în noi o admirațiune fôrte mare. Unul dintre cei mai învățați în această materie — Humboldt — a scris în lucrarea sa: „Cosmos“ că pôte sînt atâtea lumi în ceriu, câte fire de nășip sînt pe pămînt! Faptul este, că cu cât să perfecțióneză instrumentele de observat, cu atîta să descopere un mai mare număr de stele.

Dacă așa dară mintea omenescă rămăne pe dreptul frapată și uimită, considerănd numărul stelelor — va fi cuprinsă de o mirare și mai mare, știind mărimea și extraordinara distanță a lor. Sórele, care e una dintre cele mai mici stele, e aproape de un milion și patru sute de mii de ori mai mare, de cât pămîntul. Cele alalte stele sînt cu mult mai mari, așa în cât cu calcul ordinar nu se pôte cunósce aproximativ mărimea lor.

Ca să ne formăm apoi o idee slabă despre distanța, și prin urmare și despre mărimea lor, avem la îndemână un mijloc fôrte simplu, adecă timpul, în decursul căruia ajunge lumina fie-cărei stele la noi.

(Va urma.)

ALBERTINA.

— Povestire. —

I.

La o distanță cam de două leghe de — la cetatea Grenoble zăcea înainte de acesta cu două veacuri — mărețul castel al marchisilor d'Espinasse.

Zidit pe vârful unei coline, încunjurat dinspre răsărit și meza-zi cu grădini încântătoare, închis spre meza-noapte cu un parc frumos — unde mil de păserele te delectau cu plăcutele lor glasuri — se oglinda spre apus în riul Isère, ce lin curgea la picioarele castelului.

În partea aceea se deschidea o panoramă splendidă: în jos curgea râul a riului, în față frumoasele coline ale stâncilor maiestose, iar pe vârful colinei mai de aproape: citadela. Din jos de murii castelului se vedeau între arbori vilele — unde veniau orașenii să-și petreacă timpul frumos al toamnei și să respire aerul proșpet al câmpului.

La intrarea în parc, sub un pavilion format din doi stejari secolari, se vedea o peșteră artificială. În lăuntrul căreia era o statuă minuată a Preacuratei Vergure cu dumnezeescul prunc în brațe. Peștera era împodobită cu flori și cu daruri votive și înaintea iconei Maicii Domnului adese ori veniau să se roge, nu numai locuitorii castelului, ci și bunii țărani din jur, și țărancele se întreceau să infrumusețeze mienii altar cu florile cele mai frumoase și mirositoare.

Marchisul Richard d'Espinasse, un cavaler distins și onest, și în același timp creștin piu și bun, s'a fost retras de câțiva ani de la Curte, și trăia cu soția sa — femeie foarte virtuoasă — și cu unica sa fiică Iulia — în castelul strămoșesc, ocupându-se numai cu administrarea corectă a averilor sale și cu procurarea bunăstării morale și materiale a supușilor săi, cari îl iubiau ca pe un tată.

Marchisa se ocupa cu creșterea fiicei, carea însușindu-și virtuțile mamei sale, creștea bună și gentilă cu toți și plină de compătimire față de cei săraci și nefericiți — cărora le alina durerile și, îl ajuta în lipsele lor.

Domnul d'Espinasse, având un văr așezat de multă vreme în Anglia — unde și-a fost câștigat un dominiu estins — și adese ori zicea, că ar merge bucuros să-l cerceteze — de nu i-ar căde greu să-și părăsească soția și fiica, dar apoi adaugea:

— Când fiica mea Iulia își va fi aflat un mire vrednic de dînsa și eu o voi putea lăsa împreună cu mama sa în grija unui cavaler onest, atunci îmi va fi ușor să-mi împlinesc această dorință.

Într-o zi Iulia ajunse la vîrsta de 18 ani, și deși nu se arăta, de cât numai foarte rar la adunările aristocratice, deja foarte mulți tineri nobili i-au cerut mîna, dar dînsa sub pretext, că încă nu voiesce să se despărtească de părinți, a respins ori ce partie, — și tatălui — care insistea să primescă partia aceasta sau cea — îi răspundea:

— Mă simțesc atât de fericită aci cu voi, pentru ce voiesc să mă depărtez de

tine și de maica mea, și să mă fac să îmbrățoșez un stat, ce eu nu-l doresc?

— Fica mea — îi răspundea tatăl — eu nu doresc, ca tu să te depărtezi de noi, ba eu a-și voi ca pururea să fii în mijlocul nostru, dar eugetă că eu acum-a bătrîn, și mi-ar plăce foarte să te ved — înainte de morțe — așezată după un bărbat bun și onest, care să-ți fie razim, sprijinitor și conducător în calea vieții aceștea.

Dar fiica îmbrățoșând pe tatăl său repetă:

— Iubite tată, nu-mi vorbi despre morțea ta, tu ești sănătos și robust, și eu voi ruga pe Dumnezeu, ca să te conserve încă la mulți, mulți ani!

Trecură ast fel vre-o câțiva ani, când într-o zi sosi la castel un cavaler tînăr, care zicea că e ceva consăngean cam de parte cu domnul d'Espinasse. Acesta petrecînd aici vre-o câte-va luni, cert mîna Iuliei, fata se învoi cu plăcere la această căsătorie: cununia s'a celebrat privat în capela castelului și numai neamurile cele mai de aproape au fost invitate.

Acelora, cari se mirau cum de tînera marchisină — respingînd cele mai avantajoase partii — s'a învoit să se mărite după un tînăr fără de nici un titlu, fără de nici un oficiu la Curte — marchisul le răspundea: Ce voiți?... pentru ca să fie o căsătorie fericită, nu sînt de lipsă titlul și averii, ci se recere o stimă împrumutată, basată pe virtute; pentru aceea eu m'am învoit prea bucuros la această căsătorie, și cred, că fiica mea va fi mai fericită cu un soț — ce e drept lipsit de averi și de onorii, dar înzestrat cu cele mai frumoase daruri ale minții și inimii, de cât când s'ar fi măritat după un principe ori și după un rege. De altmintelega fiica mea e unica, care va eredi posesiunile mele și eu n'asîi fi voit cu nici un preț, ca pentru nebunescă poftă de a-mi mări averea — să o silesc să se mărite după cine nu-mi place.

Cei doi tineri se iubiau cu dulceață, dar un not de tristete acoperia fruntea lor și apoi și a marchisului: acesta provenea din lipsa unui erede, fiind-că cei doi din doi prunci sburară la ceri la câte-va zile după nascere, și de câțiva ani Iulia în zădar aștepta bucuria de a deveni eră și maică.

În sfîrșit dădu nascere unei fetițe — căreia i-a pus nume: Albertina, dar în vreme ce prăznuiau fericitul eveniment, sosi o epistolă din Anglia, în care se zicea că marchisul trebuie să plece numai de cât ca să-și vadă vărul — ajuns la cele din urmă momente ale vieții și să le în samă bogata ereditate, ce era să i-o lase.

Nevoind domnul d'Espinasse să se despărtească de soție și de fiica sa — apoi fiind-că de cât-va timp îl era cam sdruncinată sănătatea — și neputînd să espună pe micuța Albertină la incomoditățile și greutatea călătoriei, se hotărîră să o dea în grijă unei (dălice) din satul vecin, și porniră cu toții — promițînd că se vor relata cît mai curînd. Dar abia ajunseră la vărul din Anglia, marchisul a fost cuprins de o slăbiciune — în urmă căreia nu s'au mai putut reîntorce, și micuța Albertină rămase în decurs de 5 ani lipsită de grijile și dragostirile părinților.

După morțea marchesului, veduva împreună cu fiica sa și cu ginerele se grăbiră a se reîntorce la castelul lor, și aflară fetița sănătosă, frumoasă și robustă, și deși era lipsită de ori ce instrucțiune, totuși da semne de o inteligență și de o bunăstare rară.

Cu un an înainte de aceea, tînera marchesă născuse un fiu, cărnua după numele moșului său — îi puseră numele Richard.

(Va urma.)

Cleric gr.-catolic român.

Între zidurile seminarului trăim pôte cele mai frumoase zile a vieții noastre. Aici petrecem timpul însuflețirii adevărate. Căci când vom fi însuflețiti pentru sînte ideale, dacă nu, când sîntem în seminar? Singur acest nume de seminar, cum îl putem exprima fără să se aprindă în noi flacăra zelului apostolic, al adevăratei însuflețiri? Și ce idealuri ar fi demne de însuflețirea noastră în acest asil al devoțiunii, dacă nu mărirea sîntei noastre biserici și fericirea poporului român? Pentru aceste sînte idealuri pôte nici nu ne putem însufleți destul, dar acesta nu ne îndreptătesce a ne răci, ci din contră, cu atît mai mult a ne însufleți și a lucra apoi din tôte puterile pentru realizarea acelora.

Aceste două ideale sublime sînt, pentru cari trebuie să ne însuflețim în și afară de seminar. Mărirea sîntei noastre biserici și fericirea poporului român trebuie să ne fie directiva vieții, activității noastre.

Ca viitori preoți români, trebuie să fim în curat cu interesele și necasurile poporului, pentru ca să ne putem împlini cu conștientitate datorința de fi a națiunii române. Și tot odată, ca viitori apostoli a sîntei biserice catolice, sîntem datori să fim în curat cu datorințele, ce ni-le impune însuși Isus Christos prin această sîntă biserică. Conștii de ambele datorințe si-vom abemați mai înainte, sau mai tîrziu, ca prin sînta noastră biserică, să conlucram la regenerarea și ridicarea poporului nostru. Pentru-că ca apostoli a acestei sînte biserici nici nu putem lucra pe altă cale, căci îndată ce începem a lucra fără considerare la mărirea bisericii, încetăm a mai fi adevărați păstori sufletesci a poporului. Această eroră apoi nu ni-o pôte justifica nici o însuflețire pentru un ideal, a cărui realizare este ceva bun pămîntesc, fie și cea mai mare fericire aici pe pămînt.

Dar nici nu este lipsă de o așa observare, pentru-că prin însăși aceea împrejurare, că luptăm pentru mărirea sîntei noastre biserice catolice, promovăm interesele poporului român, luptăm pentru ridicarea, liberarea aceluia de sub jugul sclăviei pătimilor, îl redeșteptăm la o viață nouă pentru neamul românesc.

„Biserica noastră gr.-catolică a fost și este anteluptătoare deșteptării la o viață nouă a neamului românesc.” Cine pôte să nege — nefiind preocupat — acest fapt de tot românul recunoscut? Gloria acestei biserici și împrenă cu a ei, a națiunii române trebuie să fie idealul, pentru care să ne însuflețim și care să ne fie directiva întregii noastre activități. Și ore ce ideal mai sublim ar pôte fi, pentru care să ne însuflețim mai mult, de cât pentru acesta?

Fericirea poporul român aici pe pământ și asigurarea fericirii lui eterne, și împreună cu a lui și a noastră, vor fi singurul scop a vieții noastre. Și oare nu merită aceste sublime ideale să ne jertfim totă viața pentru realizarea lor? Dacă într'adevăr sîntem convinși despre sublimitatea acestora, atunci nu este pedecă, nu este pericol, nu este amenințare, nu este ademenire, ce ne-ar pute abate de la lupta grea pentru realizarea acelorora. Și oare ca clericii putem noi dubita despre sublimitatea idealului de a lupta pentru mărirea bisericii și despre datorința de a nu da îndărăpt pentru ori ce interes privat sau lumesec?

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“, sub direcția unui comitet. Anul II. Nr. 24. cu următorul sumar: N. Iorga. Între barbari... — D. Nanu, Seninătate (poesie). — Ov. Densușanu, Mângăleri anticipate. — D. Anghel, Populare spaniole. — Miron Aldea, Louise (schită). — V. Ieronim, Ursita (poesie). — H. Chendi, Cronică (O clăcă). — M. Paleologu, Cântec. — Red., Noutăți literare. Răspunsuri. Numărul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an.

Prof. Dr. Elefterescu: Despre necesitatea religiei în omenire, pag. 44. Despre căsătorie, pag. 34. Despre mama de familie, pag. 38. Trei disertații resp. conferințe, ținute la societatea culturală „Familia“.

Inserate.

Leac pentru cei ce sufer
de stomac.

Prăjitură „Zwiback“ se pregătește cu apă minerală de la „Bréb“. După analiza oficioasă cu însușirile eminente precumpănesc Zwiback-ul de la Carlsbad ca prăjitură foarte nutritivă și sănătoasă.

Acastă prăjitură se recomandă cu de-adins pentru cei cu greutate la stomac.

Se poate comanda per chigrm. à = 2 corone, la

Carol Horgonyi,
pâneriș în Maramarossziget.

(30) 4-6

Prăjitură „ZWIBACK“.

Alex. Lăpădatu: Documentele istorice din arhivele Brașovului. răspuns la o critică a d-lui G. I. Ionescu-Gion. București 1903. tipografia „Minerva“. În broșură se înlătură obiecțiunile aduse de dl Gion scrierii prof. Bogdan, intitulată: Documente și regeste privitoare la relațiile țării românești cu Brașovul și Ungaria în sec. XV. și XVI. — scriere pe care dl Gion o declarase, ca lipsită de ori ce valoare istorică, iar dl Lăpădatu o lăudase.

* * * Nona teorie cosmogonică Bistrița 1903. pag. 54. E o încercare modestă, a unui reastronom de a da o teorie nonă relativ la formarea sistemului nostru planetar.

Iuliu Vuia: Carte de învățătură pentru școlile de repetiție economice. Editura librăriei Ciurea, Brașov, pag. 400. prețul 1-50 cor.

Dr. Ambrosiu Chetianu: Geografie pentru clasa II gimnazială și reală, partea II. Europa, Asia și Africa, Blaș 1902 pag. 68 prețul 1 cor. Manual pregătit după cel mai nou plan ministerial.

Dr. Isidor Marcu: Teologia pastorală. vol. I. Didactica pastorală. Blaș 1902. Opul de 415 pag. form. 8° mare e aprobat de Preaven. Ordinariat arhiepiscopesc și de Ven. Ordinariate de Orade. Gherla și Lugoș. S'a recomandat clerului spre a fi procurat pentru bibliotecile parohiale.

Prof. Dr. Ioan Rațiu: Viața și operele lui Andrei Murăgan. Studiu istoric-literar. Blaș 1900. Prețul 2 cor.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

Cea mai bună apă minerală.

Aduc la cunoștința onoratului public că singur
eu pot servi cu apa de:

(28) 3-2

RÉPÁTI

cea mai escelentă și sănătoasă apă
minerală.

Blaș,

Salamon Sinberger.

Cea mai minunată și sănătoasă apă minerală.

Banca de asigurare

„TRANSILVANIA“

— întemeiată la anul 1868 —

în **Sibiū**, strada **Cisnădiei nr. 5** (edificiile proprii),
asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune,
edificii de ori ce fel, mărfuri, mobile, vite și produse economice etc.

— asupra vieții omului —

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții, asigurări de
zestre, de copii, rente, pe viață etc. etc.

Asigurări populare fără oerocetare medicoală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent.

Fonduri de rezervă și de garanție specială,
cu finea anului 1900: **1,303.572 cor. 15 bani.**

Valori asigurate contra incendiului: **72,420.299 corone.** Capitale asigurate asupra vieții: **9,248.543 corone.**

Pentru despăgubiri de incendii **3,003 550 c.** pentru capitale asigurate pe viață **2,738.793 c.**

Oferte și ori ce informațiuni se pot primi de la:

Direcțiune în Sibiū, str. Cisnădiei nr. 5, et. I., curtea I.,
precum și de la subagenții din toate comunele mai mari.

Agenturî principale:

în **Arad, Brașov, Cașovia, Cluș, Seghedin, Șopron, Szabadka și**
Timișoara.

(5) 22-62

EMINESCU ȘI COSBUȚ

de Alexandra Ciara, profesor.

Atragem atențiunea stim. noștri cititori asupra acestei broșuri, care fiind scôse numai într'un număr restrîns de exemplare, se apropie de epuizare. — Exemplariul costă numai **1 cor. + 10 fl.** porto postal. — Se află de vînzare la Autor și la Tipografia seminarială în Blaș.

Intreprindere de transportarea și înmagazinarea mobilelor.

ZORN MÓR

BUDAPESTA,

VII. ker., Erzsébet-körút 21. szám.

Primirea transporturilor de mobile în caré de transport patent ces. reg. lucrate după model francez, parchetate complet și închise, pentru toate localitățile din țară și străinătate.

TELEFON. Adresa telegrafică: ZORN MÓR, BUDAPEST. TELEFON.

Transporturi de mobile pe tren și pe corăbii, fără întreruperi, cu cruțarea speșelor de pachetat.

Inmagazinarea mobilelor

în magazine cu totul uscate și acomodate, pe lângă responsabilitate.

Representanți în toate orașele mai mari din țară și străinătate.

(9) 28-52

Timbalele mele au fost decorate la expoziția milenară.

Timbale de salon

cu pedal, castanți, negre, cu o rezonanță foarte tare și plăcută, de o construcție bună, cu garanță de trei ani. Prețul de prăvălie 150 floreni, ér la mine se pot căpéta cu 75 floreni. Dau instrucție deplină pentru 8 fl. la lună.

Prăscurant trimit gratuit.

JEGESI GÉZA

măiestru de timbale diplomat și inventatorul timbalei „Coróna de fier”.

BUDAPEST, VII., Nefelejts-utca 43. szám.

(10) 28-52

Bani

... mijlocesc mai ieftin, mai discret, și mai iute:

Ofiterilor, oficianților privați și de stat, industriașilor, negustorilor și persoanelor apte de credit.

Pe lângă replătire avantajoasă
Pe căsi, pământuri, realități, mijlocesc în locul prim al doilea și chiar și al treilea împrumuturi de amortisațiune cu 4 1/2 și 5 %.

Conversiunile cele mai complicate le mijlocesc iute, pe lângă

remunerare ulterioară.

Căștig informațiuni industriale și comerciale de natura cea

mai discretă din toate părțile țării și în străinătate

cauzele de tranșare ale comercianților necapabili de a plăti le tranșare cu pricepere și siguranță

Pentru răspuns e de a se aceluie marca.

SZENES A.

Cașparie de informații și tranșării comerciale.

BUDAPEST, VII. Erzsébet körút 22. 112.

Numărul patentei 16.794

Carol Beck

pregătitor de ventilătoare patentate pentru ferestă.

BUDAPEST, VIII. József utca 14.

În atenția directorilor de școală!

6000 de bucăți sunt deja în folosință!

Pentru pușca mărului, mă rog să vă adresați mie.

Nu ști nime ce-i sănătatea!!

și care ne-o putem păstra numai pe lângă ventilație potrivită.

Ventilatorul aflat și patentat de cătra Carol Beck este fabricațiune magiară, care întrece toate ventilătoarele din străinătate, atât în ce privește scopul, cât și bunătatea. Din punct de vedere sanitar, curentul e deschis prin apertura de 45 %. Se pot aplica în toate ferestile. Am foarte multe scrisori de recunoștință, cari dovedesc, că publicul e deplin mulțumit.

Prețurile ventilătoarelor:

- Oel mai mare și mai greu, cu decorațiune. C. 25.—
- Pentru ferestă comune, școli, institute și locuințe private 13.—
- Pentru ferestă mai ușoare și mai simple 9.—
- Ferestă de Closett. 7.—

Preliminar de spese gratuit:

Ventilătoarele mele se folosesc în următoarele locuri mai renumite. Casina Națională magiară, Ministerul de comerț, Gimnasiul reformat, Ludoviceul, Școlile elementare de stat din Kispest și în mai multe spitale și școli din capitala și provinciă, dovedindu-se de foarte bune.

Comandele atât în loc, cât și în provinciă se efectuează foarte prompt și foarte repede.